

Debatna o povabilih mirovni konferenci

Debatna o povabilih
mirovni konferenci

Debatna o povabilih
mirovni konferenci

Debatna o povabilih
mirovni konferenci

Debatna o povabilih
mirovni konferenci

Debatna o povabilih
mirovni konferenci

Debatna o povabilih
mirovni konferenci

Debatna o povabilih
mirovni konferenci

Debatna o povabilih
mirovni konferenci

Debatna o povabilih
mirovni konferenci

Debatna o povabilih
mirovni konferenci

Debatna o povabilih
mirovni konferenci

Debatna o povabilih
mirovni konferenci

Debatna o povabilih
mirovni konferenci

Debatna o povabilih
mirovni konferenci

Debatna o povabilih
mirovni konferenci

Debatna o povabilih
mirovni konferenci

Debatna o povabilih
mirovni konferenci

Debatna o povabilih
mirovni konferenci

Debatna o povabilih
mirovni konferenci

Debatna o povabilih
mirovni konferenci

Debatna o povabilih
mirovni konferenci

Debatna o povabilih
mirovni konferenci

Debatna o povabilih
mirovni konferenci

Debatna o povabilih
mirovni konferenci

Debatna o povabilih
mirovni konferenci

Debatna o povabilih
mirovni konferenci

Debatna o povabilih
mirovni konferenci

Debatna o povabilih
mirovni konferenci

Debatna o povabilih
mirovni konferenci

Debatna o povabilih
mirovni konferenci

Domače vesti

Konvencija SNPJ

Eveleth, Minn.—Na polletni seji gl. odbora SNPJ, ki je zboroval tukaj tik pred nedeljo, je bilo poročano, da je jednota v prvi polovici tega leta napredovala za 1.263 novih članov, in njeno premoženje pa za \$329.115.92. Dne 30. junija je jednota imela 67.691 članov v obeh oddelkih, 49.762 v oddelku odraslih in 18.614 v mladinskem. Prva poročila direktno s konvencije bodo priročena jutri.

Obiski

Chicago.—Gl. urad SNPJ so zadnje dni obiskali Frank in Jennie Rupnik ter Jacob in Agnes Dolence iz Libraryja, Pa., Frank Chuchek, John Oreskovich in Anton Vidrich iz Johnstowna, Pa., Blaž Brezovšek iz Conemaugha, Pa., Anton Stigl iz Lincoln, Ill., Louis Mahkovič iz Carlinville, Ill., Joseph Cebon iz Rockingham, Pa., Andrew Božič in John Ivančič iz Euclida, O.

Is Clevelanda

Cleveland.—Dne 9. t. m. je umrla Frances Turk, stara 62 let in doma iz vasi Prilesej pri St. Rupertu na Dolenjskem. Bila je članica društva 129 SNPJ in družstva 56 SDZ. Tukaj zapuša pet sinov in eno hčer ter enega brata, v stari domovini pa dva brata in eno sestro.—Istega dne je umrla Frances Kotnik, stara 52 let in doma iz vasi Bločice pri Grahovem na Notranjskem. Tukaj zapuša moža, dve hčeri in enega sina ter dva brata, v stari domovini pa enega brata in eno sestro.—Dne 31. julija sta bila poročena Florence Strah in Edward Rome.

Is Milwaukeeja

Milwaukee, Wis.—Dne 4. avg. je naglo umrl John Reigel, doma nekje na Gorenjskem. Tukaj je bival 30 let in se je udeleževal v dramatik. Bil je član društva 747 SNPJ. Zapuša ženo in hčer.—Dne 5. t. m. je umrl Frank Rozman, star 35 let in rojen v Marshfieldu, Wis. Zapuša ženo, tri mladoletne otroke, mater, šest bratov in pet sester.—Dne 10. avg. je umrl Michael Česnik, star 79 let in doma iz Zagorja na Notranjskem. Tukaj je bival 40 let. Zapuša ženo, sedem sinov in eno hčer. Vse tri pogrebe je oskrbel Ermenčev pogrebni zavod.

Zbližanje med Argentino in Ameriko

Peron gost ameriškega poslanika

Buenos Aires, Argentina, 12. avg.—Izgleda, da se bo trenje med Argentino in Ameriko ublažilo in da bo prišlo do zblizanja. Ameriški poslanik George S. Messersmith je storil korak v tej smeri.

Messersmith je priredil v poslaniški palači banket, katerega so se udeležili Juan D. Peron, predsednik argentinske republike, njegova žena in več članov argentinske vlade. To je bil prvi banket, katerega so se udeležili argentinski voditelji po vojaški revoluciji v juniju l. 1943.

Poročilo iz zanesljivih virov pravi, da je Messersmith zagotovil Perona, da bo Amerika opremila argentinsko armado z modernim orožjem, če se bo Argentina držala in izpolnjevala obveznosti v smislu pakta, ki je bil sprejet na konferenci reprezentantov ameriških republik v Mehiki.

Podobno je predlagal W. P. Blandy je predlagal v Ameriko naznaniti, da bodo nadaljnja preizkušnja a-bombe v aprilu prihodnje leta. Bomba bo eksplodirala v 1948 čevljev pod vodno površino.

Podobno je predlagal W. P. Blandy je predlagal v Ameriko naznaniti, da bodo nadaljnja preizkušnja a-bombe v aprilu prihodnje leta. Bomba bo eksplodirala v 1948 čevljev pod vodno površino.

Ibarra spet izvoljen za predsednika

Nepokoj se širi v Ekvadorju

Quito, Ekvador, 12. avg.—Dr. Jose V. Ibarra je bil ponovno izvoljen za predsednika republike v ustavni skupščini kljub protestu voditeljev levčarskih grup. Reprezentanti teh se niso udeležili glasovanja.

Ibarra vlada deželo kot diktator s pomočjo vojaške klike. Za predsednika je bil izvoljen s 43 proti desetim glasovom. Vojaške čete so stražile parlament, ko se je vršilo glasovanje.

Nepokoj se širi v Ekvadorju in opozicija proti diktaturi se je povečala. Poskus za strmoglavljenje diktatorskega režima zadnje sobote se je izjalovil. Osem ur pred glasovanjem v skupščini je Ibarra resigniral kot predsednik. Prvič je bil izvoljen za predsednika pred štirimi leti in od takrat vlada deželo z okovano pestjo.

Republika Ekvador je imela petnajst ustav od l. 1830, ko je postala neodvisna.

Ameriška armada drži civiliste v ječi

Apel za pomoč razkril škandal

Frankfurt, Nemčija, 12. avg.—Zdaj je prišlo na dan, da ameriška armada drži ameriške civiliste in vojaške v ječi brez vzroka. Škandal je razkrit v apelu za pomoč jetnikom.

Apel pravi, da so nekateri v ječi že dva meseca brez obtožbe. Razkritje je izzvalo ostro obsodbo armadnega sistema justice s strani vojaškega odvetnika, ki je odgovoril na apel.

Neki ameriški civilist, čigar dom je v Chicagu, je dejal, da je bil aretiran 23. junija brez formalne obtožbe in vržen v ječo. Apel za pomoč je dobil odziv. Polkovnik Owen Summers iz Portlanda, Ore., je dal zagotovilo jetnikom, da bo odredil preiskavo.

PROTEST JUGOSLAVIJE PROTI INVAZIJI OZRAČJA

Nota dostavljena ameriškemu poslanstvu v Belgradu

VELIKE DEMONSTRACIJE V TRŽICU

Belgrad, 12. avg.—Jugoslovanska vlada je dostavila ameriškemu poslanstvu formalno noto s protestom proti invaziji ameriških letal jugoslovanskega ozračja. V tej naglašja, da je to odprto in premišljeno kršenje suverenitete Jugoslavije.

Nota opozarja na zagotovilo, katero je vojaški ataše ameriškega poslanstva dal jugoslovanski vladi 7. avgusta. V tem je bilo med drugim rečeno, da je ameriška vlada izdala okrognico s prepovedjo poletov ameriških letal nad ozemljem Jugoslavije, prijateljske države. Prepoved je bila odgovor na prejšnje proteste jugoslovanske vlade.

Jugoslovanski zunanji minister pravi, v noči ameriškega poslanstva, da je v dobi od 16. julija do 8. avgusta 87 ameriških bombnikov, 70 bojnih letal in 45 transportov invadiralo jugoslovansko ozračje. Vsebinski protestne note je objavila uradna časniška agencija Tanjug.

"Jugoslovanska vlada bo odločno vztrajala pri zahtevi, da se mora Amerika držati določb mednarodnega prava," pravi nota. "Ameriška vlada naj takoj stori potrebne korake in prepove neavtorizirane polete nad jugoslovanskim ozemljem. Od ameriških avtoritet pričakuje, da bodo upoštevale protest."

Rim, 12. avg.—Ameriško transportno letalo, ki je odletelo z Dunaja proti Neaplu, Italija, se pogrša. Poročilo pravi, da so ga zasledovali jugoslovanski letalci in ga prisilili na tla v bližini Ljubljane. Člani posadke ameriškega letala so ignorirali signale, naj se spuste na tla.

Ameriški krogi v Rimu niso komentirali protesta jugoslovanske vlade.

Nastopili so tudi govorniki. Eden izmed njih je dejal: "Mi ne bomo bili pod Italijo." Tržiču se obeta ekonomska smrt, če ostane pod Italijo."

Britske ladje v palestinski luki

Deportacija židovskih beguncev se obeta

Jerusalem, Palestina, 12. avg.—Šest britskih bojnih ladij je dospelo v Hajfo, največjo palestinsko luko, dočim je bila britska vojaška posadka v mestu ojačena. Napetost se je povečala in bojazen je med bitkami med židi in britskimi četami.

Britske avtoritete bodo morda deportirale čez 4000 židovskih beguncev, ki se nahajajo na parnikih v luki. Vsi so prišli v luko brez dovoljenja.

Podtalna židovska organizacija nadaljuje živčno vojno proti britskim avtoritetam. Tajna radiopostaja Glas Izraela je naznaila, da bo več poslopj, v katerih so britske čete, pogranjih v zrak.

Nepotrjeno poročilo pravi, da sta dva parnika z židovskimi begunci na poti v Palestino.

Poveljstvo britske armade je odredilo zasedbo poslopja v Hajfi, v katerem je glavni stan židovske agencije. Voditelji te so obdolženi podpiranja aktivnosti židovskih teroristov. V Jeruzalemu so britske avtoritete odredile gradnjo utrdb po eksplozivni bombe v hotelu King David, v kateri je bilo čez 70 ljudi, med temi več britskih častnikov, ubitih in ranjenih.

ske vlade proti invaziji ameriških letal jugoslovanskega ozračja.

Trž, 12. avg.—Čez šest tisoč ljudi se je udeležilo demonstracij v Tržicu v znak protesta proti odločitvi zunanjih ministrov štirih velesil, da to mesto, v katerem so velike ladjedelnice, ostane pod Italijo. Demonstranti so nosili jugoslovanske zastave.

Nastopili so tudi govorniki. Eden izmed njih je dejal: "Mi ne bomo bili pod Italijo." Tržiču se obeta ekonomska smrt, če ostane pod Italijo."

Nobenega izgleda za mir na Kitajskem

Znižanje ameriške sile na Kitajskem

Poslanik Stuart odpotoval v Peiping

Nanking, Kitajaka, 12. avg.—Časniška agencija kitajske centralne vlade poroča, da bo ameriška sila na Kitajskem znizana. Več ameriških pomorščakov bo zapustilo deželo in se vrnilo domov.

Na Kitajskem je zdaj okrog 23.000 ameriških pomorščakov. Poveljnik te sile je admiral M. Cook. On ni hotel komentirati poročila o znizanju ameriške sile.

Situacija na Kitajskem je kritična zaradi civilne vojne. General George C. Marshall, posebni odposlanec predsednika Trumana, je priznal, da so se njegovega prizadevanja za zblizanje med centralno vlado in komunisti izjalovila.

Člani ameriške misije v Jenanu, glavnem stanu komunistične stranke, bodo odpotovali domov. Vest pravi, da so razočarani, ker ni izgleda za mir na Kitajskem, čeprav ga ljudstvo želi. Konflikt med centralno vlado in komunisti se je poostil.

Dr. John L. Stuart, ameriški poslanik, je imel dolg razgovor s generalom Marshallom o situaciji na Kitajskem. Po konferenci je odpotoval v Peiping, kjer bo ostal več dni.

Revizija Wagnerjevega zakona

Delodajalci naj dobijo večjo besedo

Washington, D. C., 12. avg.—Gerard D. Reilly, član federalnega delavskega odbora, je predlagal revizijo Wagnerjevega zakona, ki garantira delavcem pravico organiziranja in kolektivnega pogajanja, kakor tudi procedure delavskega odbora. Delodajalci naj bi dobili večjo besedo in svobodo izražanja v teku kampanj za organiziranje delavcev.

Reilly je naznanil resignacijo kot član delavskega odbora. Pozicijo bo pustil 26. avgusta. Nasledil ga bo James Reynolds iz New Yorka.

Na sestanku s časnikarji je Reilly dejal, da je Wagnerjev zakon, ki je bil sprejet v kongresu l. 1935, v bistvu dober, toda lahko se izboljša z revizijo. Delodajalci naj bi dobili pravico vlaganja peticij za razpis volitev o kolektivnem pogajanju v slučajih, kjer si dve ali več uni lasti pravico jurisdikcije in reprezentacije.

Wagnerjev zakon vključuje provizijo, ki prepoveduje delodajalcem oviranje organizatoričnih kampanj. Riley je dejal, da je ta v bistvu kršenje svobode delodajalcev. "Mislim, da bi morali delodajalci imeti pravico do svobodnega izražanja," je rekel. "Zakon, kakršen je, jim odrekta to pravico."

Kruavi rasni izgredi v Alabami

Athens, Ala., 12. avg.—Bitka na pesti med dvema belopoltnima vojnim veteranom in nekim zamorcem je izzvala rasne izgrede v tem mestecu. Drhal belopoltevec je potem začela napadati zamorce na cestah in več je bilo ranjenih. Lokalna policija je bila pozvana v akcijo, da prepreči obnovo izgrediv.

General Marshall priznal polom pogajanj

BITKA ZA POSEST TATUNGA

Šanghaj, Kitajaka, 12. avg.—General George C. Marshall, posebni odposlanec predsednika Trumana, je izjavil, da ni nobenega izgleda za mir na Kitajskem, da se je konflikt med centralno vlado generalisima Čianga Kaišeka in komunisti poostil in da se civilna vojna nadaljuje. Borba je na življenje in smrt.

"Civilna vojna se širi," pravi Marshall v izjavi, katero je potrdil tudi dr. John L. Stuart, ameriški poslanik na Kitajskem. "Pogajanja za doseg sporazuma med centralno vlado in komunisti niso prinesla nobenega rezultata."

Marshall je namignil, da bo kmalu zapustil Kitajsko in se vrnil domov.

Vest iz političnih virov v Nankingu pravi, da se je Kaišek odločil za zdrobitev komunističnih sil. Ta dostavlja, da bo objavil važno deklaracijo v tem smislu ta teden.

Skupna izjava, katero sta podala Marshall in Stuart, pravi med drugim:

"Očitno je, da se centralna vlada in komunisti ne bodo pobotali. Naša prizadevanja za ustavitve sovražnosti so se izjalovila. Obe stranki krkita pogoje premirja, ki je bilo sklenjeno v juniju preteklega leta."

Tatung, Kitajaka, 12. avg.—Ljute bitke za posest tega mesta so v teku že več dni. Komunistične sile so udrle v predmestja in jekleni obroč se je zožil.

Vladna posadka je v pasti in preti ji uničenje. V akciji so bojna letala, tanki in topniške enote. Tatung predstavlja črno sliko civilne vojne.

Komunistične sile so že zasedle premogovnike v bližini Tatunga, kakor tudi električne centrale. Poveljnik vojaške posadke centralne vlade je general Tau Čičun. On je že apeliral na Kaišeka, naj pošlje nove čete v boji proti komunističnim silam. Poveljstvo teh je napovedalo, da bo mesto kmalu padlo.

Zavezniki odobrili avstrijski zakon

Protest sovjetskih avtoritet ignoriran

Dunaj, 12. avg.—Člani zavezniškega sveta za kontrolo Avstrije so v načelu odobrili avstrijski zakon glede podržavljenja industrij. Protest sovjetskih avtoritet so ignorirali.

Zakon je bil nedavno sprejet v avstrijskem parlamentu. Člani zavezniškega sveta so priznali, da določa podržavljenje tudi onih industrij, ki so prišle pod kontrolo Nemcev po Hitlerjevi okupaciji Avstrije. Te industrije si privaja Rusija kot vojno odškodnino.

Sovjetske avtoritete so izjavile, da je zakon v konfliktu s provizijami dogovorov, ki so bili sprejeti na konferenci velike trojice v Potsdamu. Reprezentanti Amerike, Velike Britanije in Francije v kontrolnem svetu trdijo, da zakon o podržavljenju industrij ne razveljavlja dogovorov.

Avstrijska vlada mora predložiti vsak zakon v odobritev članom zavezniškega sveta. Če ga odobre, stopi v veljavo. Očitno je, da Amerika ne bo vetirala zakona.

Zvezni kongres, ki je odšel na počitnice, je pustil celo vrsto "nedovršanih opravil" na polici. Med temi so kontrola cen, volilni davek, gradnja stanovanjskih hiš, minimalna mezda in bolnišniška podpora.

PROSVETA

THE ENLIGHTENMENT
GLASILO IN LASTNINA SLOVENSKE NARODNE PODPORNE
JEDNOTE

Organ of and published by Slovene National Benefit Society

Naročnina za Zdržiene drave (Izven Chicago) in Kanado \$8.00
na leto, \$3.00 za pol leta, \$1.50 za četrt leta; za Chicago in okolico
Cook Co., \$7.50 za celo leto, \$3.75 za pol leta; za inozemstvo \$9.00.Subscription rates: for the United States (except Chicago) and
Canada \$8.00 per year, Chicago and Cook County \$7.50 per year,
foreign countries \$9.00 per year.Cene oglaševanja: Rokopis dopisov in nenaročenih
članov se ne vračajo. Rokopis literarne vsebine (črtice, povesti,
drame, pesmi itd.) se vrnejo pošiljatelju le v slučaju, če je priložil
poštnino.Advertising rates on agreement: Manuscripts of communications
and unsolicited articles will not be returned. Other manuscripts,
such as stories, plays, poems, etc., will be returned to sender only
when accompanied by self-addressed and stamped envelope.

Naslov na vse, kar ima stik s listom:

PROSVETA

2657-59 So. Lawndale Ave., Chicago 23, Illinois

Nemčija in svetovni mir

V Parizu sedaj zboruje mirovna konferenca zastopnikov 21
narodov. Na dnevnem redu je sklenitev mirovnih pogodb s petimi
satelitskimi državami osi—Italija, Bolgarska, Rumunska, Ogr-
ska in Finska. Te države kot poražene seveda nimajo nobene
besede pri sestavljanju mirovnih pogodb. To pravico imajo samo
—"zmagovalci". V končnem pomenu besede si je to pravico pri-
lastila le velika četvorica—Amerika, Anglija, Francija in Rusija
—kajti ona si lasti prvo in zadnjo besedo.Ta konferenca ima le svetovni glas, to je lahko predlaga
le spremembe k osnutkom mirovnih pogodb, na podlagi moskov-
ske konference velike trojice pa bo končno besedo imele le Ame-
rika, Rusija, Anglija in Francija, ki je bila med veselejših
sprejetja. Ameriški državni tajnik Byrnes je prve dni te kon-
ference sicer izjavil, da se Amerika pri končnem odločanju ne
bo upirala onim sklepom konference, ki bodo sprejeti z dve-
tretjinsko večino. Toda vsak sklep konference lahko vetira ta
ali ona veselejša.Koliko se bo velika četvorica ravnala po sklepih-nasvetih te
konference, bomo videli v bližnji bodočnosti, prav tako tudi,
kakšne revizije osnutkov bodo prišle v ospredje. Ko pišemo te
vrstice, je jugoslovanska delegacija naznanila, da ne bo pristala
na sklep velike četvorice glede internacionalizacije Trsta in za-
ledja v okviru francoske črte, marveč zahteva rešitev tega vpra-
šanja na podlagi jugoslovanskega načrta.Naša velika želja je seveda, da bi bila jugoslovanska zahteva
na tej konferenci bolj upoštevana kot je bila na konferencah
velike četvorice, kajti priklopitve vse Julijske krajine k svojem
naravnemu zaledju bi bila edini pravi rešitev tega vprašanja
za evropski mir. Da-li pridejo na mirovni konferenci do tega
spoznanja tudi zapadne sile in spremene svoj zaključek, je sicer
možno, toda dvomljivo. Visoka diplomacija namreč zelo nerada
priznava svoje zmote, čeprav so lahko katastrofalne. Da inter-
nationalizacija Trsta in zaledja ni nobena zdrava ali trajna re-
šitev, priznavajo zdaj tudi mnogi izmed onih krogov, ki so še
pred nekaj tedni tulili, da je Trst z Julijsko krajino vred itali-
janski in da ga Jugoslavija ne sme dobiti—ker bi to odprlo vrata
Rusiji do Jadrana...Za evropski in svetovni mir je važno, da se te mirovne po-
gode čim bolj pravilne: da se pri njih sestavljanju upoštevajo
etniški in gospodarski faktorji in da je zasejanih čim manj
vzrokov za nove irendentizme, za nove konflikte. Toda za evrop-
ski in svetovni mir bo odločilno to, kaj zmagovalci store z Nem-
čijo—kakšen mir bodo končno napravili v osrčju Evrope. To
smo na tem mestu že večkrat poudarili. Ako bo Evropa ostala
bolna in kaotična v svojem osrčju, se tudi njenó telo ne bo
moglo ozdraviti in preboleti svoje težke rane, katere sta ji zadala
barbarski nacifazizem in strašna vojna.Ko smo lansko jesen po potsdamski konferenci velike trojice
napisali nekaj člankov, v katerih smo na kratko analizirali in
obsojili tisti mirovni pakt, so nam nekateri člani očitali—
"nemškutarstvo". O potsdamskem paktu smo dejali, da je ve-
lika monstroznost, ker ne sloni na razumu, pač pa na slepoti
in maščevnosti in da bo v osrčju Evrope le ustvaril veliko
gospodarstvo in politično kugo ter kosičeve novega hitlerizma.
Izrazili smo tudi dvom, da-li je tisti pakt vreden papirja, na
katerem je bil spisani."Aha, Nemčijo zagovarja"—smo potem dobili očitke. V res-
nici ni bilo nič takega, kajti še nikdar nismo zagovarjali kakšne
imperialistične države, še najmanj pa junkerske ali Hitlerjeve
Nemčije! Skušali smo le analizirati, kam vodi taka politika,
sloneča na slepoti in maščevnosti.Danes imamo to zadoščenje, da lahko rečemo, da se glede pots-
damskega pakta nismo motili in da se je z njim zgodilo to, kar
smo v tistih člankih napovedovali. In zgodilo se je še veliko prej
kot smo pričakovali. Ta pakt je danes, sploh od vsega začetka
nič drugega kot krpica papirja, kar zdaj indirektno priznavajo tudi
njegov avtorji in podpisniki! Nemčija je danes v kaosu, popol-
noma paralizirana gospodarsko in politično kot ni bila še nobena
država v novejši zgodovini. V ta kaos in paralizo se vedno
globlje udara in je že postala pravo finančno breme za "zmago-
valce", posebno za Ameriko in Anglijo.Za nasičevanje Nemcey Amerika danes potroši okrog 200 mili-
onov dolarjev na leto, Anglija pa okrog 320 milijonov dolarjev
v svoji coni. To sta prisiljeni storiti, ako nečeta biti priča mas-
nemu umiranju prebivalstva za lakoto—to je zakrivila greh, ki
bi bil največji madež za obe državi. V francoski coni je položaj
še slabši in tam ljudje res umirajo od lakote in masnega števila,
kajti gladna je tudi Francija sama in okupiranim krajem ne more
pomagati, vsaj ne dosti, čeprav bi hotela. Ampak te volje niti
ne kaže, marveč se drži pravila: dva zoba za en zob!Kolkor moremo soditi, je najmanj kaosa v sovjetski coni in
največ gospodarske aktivnosti. Rusiji seveda očitajo, da vlada
v svoji coni z "diktaturo", toda je dvomljivo, da vlada v ostalih
treh conah manjša diktatura. Resnica je, da Rusija v svoji nem-
ški coni zasleduje smotreno, bolj razumno in bolj dalekovidno
politiko, s katero je počistila nacizem, likvidirala junkerje in
spravila v obrat industrijo, kolikor je ni odpeljala v Rusijo. Pri
svoji vladi se je naslonila predvsem na nemško delavstvo in for-
siralu združenje komunistov in socialistov. Nekaterim se to zdi
velika pregreha, nam pa ne, kajti razkosanje nemškega delav-
stva v razne konfliktne stranke bi le zopet omogočilo vstajenje
reakcije in nov-podvig nacizma.Zal, da se v zapadnem svetu tega slabo zavedajo tudi delavski
in socialistični krogi, ampak enotnost nemškega delavstva je pred-
pogoj za vsako preobrazbo ljudstva in demokratizacijo Nem-
čije. Kogar tragični dogodki zadnjih 15 let niso naučili tega, je

OBISK NA OTOKU RABU

Ambridge, Pa. — Moje sestra
Tina Zagore iz Smolenje vasi
pri Novem mestu mi je tudi na-
kratko poročala o izletu na otok
Rab, kjer je pomrlo 4.600 sloven-
skih mučnikov. Med drugim
piše:Po morju smo se vozili šest ur.
Privikrat sem videla morje; vož-
nja je bila krasna. Na pokopa-
lišču, kjer počiva 4.600 naših
slovenskih očetov, sinov, mož in
nekaj žen in otrok, ki so dali
življenje za osvoboditev sloven-
skega naroda, pa je bilo grozno
žalostno. Pomrli so od lakote in
v skrbah za svoje družine. Bil
je tak jok, da je človeka stresal
v dno srca. Žene, sorodniki, pri-
jatelji, vsi so naglas jokali! S
seboj smo nesli vence in šopke,
da smo jih položili na grobove,
katerih ne bo slovenskih narod
nikdar pozabil.Rabčani so nas lepo sprejeli.
Govoril je župan, dva Ljubljani-
čana in neka interniranka iz
Nemčije, nazadnje pa sem še jaz
prečitala tri kriticke, nakar smo
zapeli žalostinke in prižgali mno-
go svečic, ki jih je s seboj pri-
peljala organizacija Rdeči križ.To je bil prvi izlet na otok
Rab. Vseh potnikov je bilo 850,
največ iz novomeške in ljubljani-
ske okolice. Ker pa niso bili vsi
pravočasno obveščeni, bo aran-
žiran še en izlet enkrat pozneje.
Čas je bil prekratek, da bi si
ogledali tiste barake, v katerih
so bili naši možje, sinovi in tudi
moji trije bratje. Ostalo je sa-
mo še nekaj barak in zidanih
jetnišnic, katere pa bodo sedaj
preuredili za skladišča.Ta prokleti Italijan, kaj vse
je pripravil za naše mirne in
marljive Slovence! Tisti itali-
janski kolonod, komandant na
Rabu, in Mohar iz Uršnih sel pri
Novem mestu, pa sta bila ubita
od Slovencev ob času italijanske
kapitulacije. Sedaj sta zakopa-
na na potu pred pokopališčem.
Na nju smo nametali kamenja
in dračja.Spominjali smo se na naše tr-
pine, kateri so po večini umrli
od lakote in uši.Rabčani so zelo dobri ljudje.
Spremlili so nas z godbo in ob-
ljubili, da bodo tudi v bodoče
popravljal grobove naših dra-
gih. Jokali so za nami in mi za
njimi. Mahali so z robc, dokler
so nas videli. Obljubili so, da
bodo zbrali denar za spomenik
našim 4.600 žrtvam.To žalostino sem citirala na
grobovih naših žrtv na otoku
Rabu, zato Te prosim, da jo po-
šlješ v časopis.

POZDRAV MRTVIM NA RABU

Prinam vam dragi ljubimci podrobo
Od znanec, od vseh iz domače vasi.
Ta šopki, ki vam ga dom drugi pošilja,
O naši ljubimci govori.Je tuje breznice pogled Vas v trpljenje.
Dom žalostni je in skrbni gorje.
V Juliju, v času Vam je hrepenenje
Po domu slonilo srce.Podvajate mirno v semiji svobodni.
Naj morje Jadransko v podnav Vam tumači.
Mi šli smo Vaših grobov strahotni.
Naj večni spomin Vam med nami živi.To je žalostna pesem, ki mi jo
je poslala moja sestra. Ubogi
slovenski narod ne bo nikoli po-
zabil ran in gorja, ki mu ga je
prizadel okupator in domači iz-
dajalci.Naj še omenim, da sem že po-
slala nad 20 paketov in v vsakem
nekaj iztisov Prosvete in Prole-
tarca. Poslala sem tudi cleve-
landsko A. D. in podčrtala trup,
ki ga piše proti partizanom in
partizankam. Prosveta jim ze-
lo ugaja in prosijo, naj jo še po-
šljem.

Mary Rosenberger.

PRISPEVKI ZA
OTROŠKO BOLNIŠNICOSalem, O.—Naj nakratko poro-
čam o našem pikniku, ki smo ga
priredili v korist sklada za otro-
ško bolnišnico v Sloveniji. Kar
se tiče piknika v splošnem, je že
poročala Frances Mihevc, jaz pa
bom podal številke o prebitku.
Dobiček znaša \$297.01. Za-
hvaljujem se v imenu članstva
našega društva 478 SNPJ vsem,šlo tudi vse življenje z vsemi bridkimi izkušnjami mimo njega.
Z drugo besedo: kdor nasprotuje združitvi nemškega delavstva
v enotni politični stranki, je—"hopeless", ali pa navaden reakcio-
nar. (Pride še.)ki so nas obiskali na pikniku! K
zgornji vsoti smo dodali iz dru-
štvene blagajne še \$2.99, tako da
je vsota \$300.Poleg tega pa so darovali sle-
deči po \$5: Jakob Mihevc in že-
na, John Križaj in žena, Frank
Možina in žena, Frank Hrvatin
in žena, Frank Kordan in žena,
dalje ena oseba \$3, dve po \$2, pet
po \$1, skupaj \$37. Vsoto \$337
sem poslal F. A. Vidru.

Frank Hrvatin.

V KLEŠČAH

Walehville, Ill.—Delavci, zdaj
ste v kleščah! Vaši "voditelji" so
podpisali pogodbo za vas in va-
ša plača je zdaj zamrznjena za
dobo te pogodbe. Kapitalisti so
vas pa "pofiksali" s tem, da so
vam povišali cene na življenjskih
potrebninah in na ta način so
vam odtrgali plačo. What are
you going to do about it? Štraj-
kali ste za boljšo plačo in zdaj
je ves vaš trud in napor splaval
po vodi. De Leon je rekel o
splošni stavki takole:"The general strike, a term,
that through misuse by its own
advocates, who have hitherto
placed the cart before the horse,
is greatly misunderstood, and
should be substituted by the
more appropriate term of the
general lock-out of the capitalist
class."Kdaj vam bo prišlo v glavo,
da bi vzeli industrije v svoje
roke, kapitaliste pa izbrcali?
Yes, kdaj? Ne veste li, da so
industrije vaše? Kapitalisti jih
niso zgradili! Zgradili so jih
delavci in zato po vsej pravici
spadajo delavcem, ne kapita-
listom!!Mogoče mislite, da so vam ka-
pitalisti plačali, da ste imeli zgra-
diti industrije. Ne, niso! Ko
grešete delat za kapitalista, pro-
ducirate razne produkte, katere
vam kapitalist vse vzame in
vam da nazaj le en majhen del
od vaših produktov v obliki pla-
če. Večji del, katerega si ka-
pitalist obdrži, on naziva pro-
fit. To je pa enostavno tatvi-
na in tako so vas kapitalisti o-
ropali za industrije, in zdaj vas
pa fiksajo!Se pred prvo svetovno vojno
sem delal v premogovnikih v
Avstriji, Nemčiji in Holandiji.
V nobeni od teh dežel pa delav-
ski voditelji niso sklepali po-
godb za delavce. Mi smo skle-
pali pogodbe sami, kar na delu
v premogovniku. Ko je prišel
"štajgar" okoli, smo se dogovo-
rili toliko od vozička za premog,
toliko od metra in toliko za pod-
pornike, kjer je bilo tako delo.
Tako pogodbo smo sklenili samo
za mesec dni, in smo jo zmiraj
ponovili mesec za mesecem, do-
kler smo delali na enem prostoru.
Tako nismo bili privežani
k delu s pogodbo, in če bi ho-
teli štrajkati, bi lahko zaštrajkali
vsaki čas. Ameriški kapitalisti
so pa "smart". Vaši voditelji so
podpisali pogodbo za vas, da
zdaj ne morete štrajkati, kapita-
listi vam pa cene navijajo.
And now you are in a fix!Ampak vi si lahko pomagate
iz te zadrege, če si hočete. Da-
niel De Leon je povedal delav-
cem na kak način se jim je mo-
goče osvoboditi. Zato vam pri-
poročam, da čitate in študirate
njegovo delo. Priporočam vam,
da si naročite sledeče knjižice:
"Socialist Reconstruction of
Society." V tej knjižici je opi-
sano kako naj delavci vzamejo
in odpravijo politično vladno; ka-
ko naj vzamejo in držijo indu-
strije in si vzpostavijo indus-
trijsko vladno."Industrial Unionism." V tej
knjižici je opisano, kaj je socia-
listična industrijska unija in ka-
ko si jo delavci naj organizirajo.
"Two Pages from Roman His-
tory." V tej knjižici De Leon
opisuje vlogo, ki so jo igrali ple-
bejski voditelji v starem Rimu
in jo primerja z vlogo, ki jo da-
našnji "delavski voditelji" igra-
jo v današnjem kapitalističnem
Rimu."As to Politics." V tej knji-
žici je opisano, zakaj je delav-cem potrebna politična akcija,
dokler stoji kapitalizem, njego-
va država in politična vlada.Vse te knjižice se naroči na
naslov: New York Labor News
Company, 61 Cliff st., New York
8, N. Y.Torej delavci, jaz vam samo
lahko priporočam kako bi si po-
magali, ampak osvoboditi se bo-
ste pa morali sami.

Joseph Brown.

PRISPEVKI ZA
OTROŠKO BOLNIŠNICOSan Francisco, Cal.—Dne 9.
junija se je tu vršilo pod pokro-
vitelstvom združenih sloven-
skih društev predvajanje filmov
v korist otroške bolnišnice v sta-
ri domovini.Filme nam so posodili iz ura-
da SANSa, za kar se zahvalju-
jemo M. Kuhlu, ki v resnici de-
la za korist našega naroda. Ško-
da, da ne more napraviti toliko
kot bi rad.Ako bi se mirovna konferen-
ca vršila v New Yorku namesto
v Parizu, bi gotovo več dosegli
kot bomo, posebno če bi aran-
žirali velike demonstracije in
zahtevali mir.Tukaj pričam imena daro-
valcev, ki so prispevali za otro-
ško bolnišnico. Nekaj imen
manjka, posebno od onih, ki se
oblečejo v rdečo haljo, kadar
ima ta organizacija kakšno ve-
selico, če pa je kaj v korist še
tako potrebni stvari, jih pa ni
blizu.Darovali so: Klub Ljubljana
\$50, društvo St. Marys \$25, Louis
Taucher \$20, prijatelji \$12.40;
po \$10: Anton Jelenich, A. Jer-
man, Anton in Henry Judnick,
Andrew Leksan in žena, Pauline
in August Lettnar, Lewis A.
Maison, Ludvik Sever, Matt
Spoler, M. Plut in žena \$5.10.Po \$5: John Barich in žena,
John Bluth, Anton Boben, Jo-
seph Fabian, Joseph Gersic in
žena, J. Grahek, J. Ivanetich,
John in Anna Judnich, Anthony
Kastelle, Frank Matjasich, Zvon-
ko Podgornik in družina, Frank
Rauh, Mrs. J. Sever, Joseph Sta-
riha, F. Tesack, Justin Udovich
in družina, Frank Vidmar, Lo-
bomir Velich.Ostali pa so darovali manjše
vsote. Skupaj \$351.30. Vsem
darovalcem in delavcem se v i-
menu slovenskih otrok v stari
domovini najlepše zahvaljujem.Andrew Leksan, predsednik
Združ. slov. društev.IZDAJALCI SI
ZAKLALI JINAKemperer, Wyo. — Prejela
sem dve pismi od mojih sester
iz vasi Palče pri Sent Petru na
Krasu. Pri nas so rekli po do-
mače Jmačevi. Pismo sestre
razodeva trpljenje uboge mate-
re, kateri so ubili sina domači
izdajalci. Glasi se:"Draga moja sestra in svaki!—
Po dolgem času smo prejeli Tvo-je pismo. Že sem mislila, da
morda nisi živa, ker ni bilo to-
liko časa glasu od Tebe. V pi-
smu si vprašala, kako smo pre-
stali to grozno vojno. Četudi bi
sedela pri mizi mesec dni in pi-
sala o vseh grozotah, a ne bi
mogla vsega opisati.Povem Ti, draga sestra, da je
vse trpljenje zame kot senca, ni-
koli pa ne bom pozabila mojega
nadvse ljubljenega sinčka Jože-
ta, katerega so zaklali domači iz-
dajalci, ko mu je bilo komaj 21
let. Ne morem popisati moje
žalosti po njemu—nikoli ga ne
bom pozabila, dokler bom živa.
Moje oči so neprestano vlažne.
Ni zaslužil tako smrti, kajti bil
je zaveden partizan! Svoje mla-
do življenje je dal za svobodo
svoje domovine in za boljšo bo-
dočnost vsega slovenskega na-
roda.Pri partizanih je bil 18 mese-
cev, in sicer za partizanskega
telefonista v Loški dolini. Bil
je vodnik Notranjskega parti-
zanskega odreda. Nemci so ga
neprestano lovili, a ga niso mo-
gli dobiti v roke, dne 13. mar-
ca 1945 pa je bil izdan in so
ga zaklali v Babji polici, kakor
tudi 25 njegovih tovarišev. To
so zakrivali zvesti nemški hla-
pci, toda naša vas ni imela niti
enega izdajalca, temveč smo vsi
delali za partizane, katerim bo-
mo hvaležni do črnega groba.
ker so nas rešili in osvobodili
izpod sovražnikovega jarma.Moj sin je bil štiri dni doma
na dopustu, dne 7. marca 1945
pa se je poslovil od doma. Pro-
sila sem ga, naj bi ostal doma
še vsaj tri dni, toda on je silil
nazaj in se poslovil. Jokala
sem, on pa je dejal, da bo pri-
šel domov za veliko noč in da
naj pripravim veliko potico. To-
da ni se nikoli več povrnil—na
dan 13. marca je bil že mrtev.
Da je padel, smo zvedeli na ve-
liko soboto, zato si lahko misliš
kako smo imeli žalostne prazni-
ke. Potice sem pripravila, nje-
ga pa ni bilo od nikoder. Po-
tem sem iskala tri dni njegov
grob po gozdovih, končno pa so
mi ljudje pokazali, kje so ga po-
kopali v skupni grob z njegovi-
mi 15 tovariši. Milo sem ga kli-
cala, a on se ni več oglašil. Ho-
tela sem ga odkopati, da bi ga
vzela domov, ali tega niso do-
volile oblasti. Sedaj sem vložila
prošnjo za prevoz trupla na
domače pokopališče. Jaz ga ho-
čem domov, pa če imam prine-
sti njegove kosti v plenici na
glavi. Moj mož pravi, če nam
bi vse požgali, ne bi nam bilo
tako hudo kot sedaj, ko smo iz-
gubili ljubega sina.Doma imamo še eno hčerko,
stara 20 let, in sina, star 19 let.
Tudi on je šel v hosto k parti-
zanom, ko mu je bilo 17 let. Bil
je srečen in ostal živ, dasiravno
ga je v pozdu napadla pljučni-
ca in bi bilo kmalu po njemu.

Margaretha Rosenberger.

Knox Henry, vojni veteran, ki je bil izvoljen za šerifa v Aie-
nah, Tenn. kjer je grupa veteranov po krvavem boju premagala
stare politično mašino in vsa mestno oblast v svoje roke po-
volitvah.V tistem času, ko je ležal
smrt bolan, so v gozd prihi-
li Nemci, toda tovariši so ga
krili z mahom in tako si je
življenje. Sedaj se nahaja
narodni obrambi na madi-
meji. Ves čas je bil zvest
titan, kakor njegov pokojni
Jože.Tudi hčer so lovili in je
rala spati v drugi vasi in
prestanu skrivati pred izda-
rečo je imela, da je niso
Mnogo noči nismo spali
neprestano bali za otroke,
kega dne pa so prišli, ob-
hišo, nam segnali nage ve-
sneg, naperili proti nam st-
ce ter vse izropali. Ni čud-
sno danes največji reveži,
in bosi, kupiti pa si zaenkr-
no moremo potrebnih, ka-
cigani so do kraja izropali
domovino. Država nam b-
da pomagala, toda je še v
ubogo, vendar pa smo zado-
ni, samo da so nas rešili
hrabri borci Primorci.Tudi mojega moža so do-
izdajalci hudo pretepli.
so štirje iz Knežaka, ubili
vavečega Jakoba za našo
mojega moža pa odgnali.
Klenku in ga tako strah
pretepli, da ne bo nikdar
zdrav. Iz kolena so mu sk-
nosti, tako da je sedaj č-
Njegov hrbet in rame so
ena sama velika rana. Jaz
šla za njimi, kajti če ne bi
bi ga gotovo ubili. Ko so
vili svoje krvavo delo, se
ral umiti v obcestni luži, p-
pa so ga pustili iti domov.
je kot mrlič. Dobro, da ga
odgnali v Nemčijo.Draga sestra, vse je re-
kar pišejo časopisi, in veliko
Ko je napačila naša svoboda
je shišalo zvonjenje iz vseh
jev, nad nami pa je vihrala
na slovenska zastava. Sed-
zaključujem in Vas vse st-
najlepše pozdravljam.Tako piše moja nesrečna
tra. Človeku gre na jok, ko
ta pisma, ki so polna trpl-
in tuge. Veliko gorja je po-
čili ošabni tujec slovenskega
rodu.Se danes mi stoji pred
kako se je pomikala italij-
armada proti naši vasi po
svetovni vojni. Tedaj je bi-
lostno in strašno. Ne mo-
pozabiti besed našega pokol-
očeta, ki nam je govoril, da
hajajo nad nas žalostni č-
da bomo živi pokopani. Ne
ve besede so se na žalost
nile, toda po tej grozni Go-
slovenskega naroda pa je
zasijalo sonce svobode in
hrabrim bratom in sestram
so izšli iz strahotne in
veške borbe končno kot z-
valci.Ponosna sem, ker ni bi-
vasi Palče nobenega izda-
ne farskega podrepnika.
srčna želja je, da bodo za-
li slovenski zvonovi tedaj,
svoboden tudi naš Trst in
ključen za vse večne čase
goslaviji. Margaretha Ro-

NA OBISKU V KANADI

Linden, N. J.—Letošnje
nice sva z možem preživeli
Kanadi. Imela sva priliko
odpeljala k mojemu ne-
Johnu Križetu. Bil je pre-
čen, kajti ni pričakoval na-
ga obiska. Moj mož ga je
prvo po telefonu poklical
tobusne postaje v Tor-
Oglasila se je njegova go-
nja mrs. Zupanc in povedal
je John doma, zato bo pri-
naju.Midva namerava iti v
slavijo, zato sva ga popre-
kala. V Kanadi je dosti sk-
skih fantov. Vsi imajo do
so prav veseli. Prepevali
pe slovenske pesmi, menda
zavoljo naju, ker sva iz A-
ke. Slovenska pesem č-
ponese v mladostne dni in
spomine na našo rojstno
vino.Med njimi smo srečali
dopisnika Prosvete Toneta
na in več drugih, ki redno
dnevnik Prosveto, čeprav
kanadski Slovenci tudi so-
Edinost. Nekateri so člani
druzi na kanadskih pod-
društev.Obiskala sva tudi ure-
(Dolje na 2 strani)

Kaj se je dogodilo v Ljubljani v aprilu 1941

Italijanska vojska je zasedla Ljubljano 11. aprila 1941. Isti dan so prvič bombardirali Novo mesto. Dne 15. aprila je jugoslovanska vojska položila orožje in podpisala kapitulacijo. Kralj Jovan je pobegnil v inozemstvo.

Kaj se je zgodilo v Ljubljani dne 21. aprila 1941 pa nam pove "Slovenec" z dne 22. aprila, kojega fotostatični posnetek je v naslednjem številu. Uvodni članek na prvi strani se glasi:

Ljubljanski škof prevz. g. dr. Rožman na obisku pri Kr. Civilnem Komisarju

Kot sledi slika skupine, ki jo tvorijo sledeči: prelat Nadrah, škof Rožman, generalni vikar ljubljanski, italijanski kraljevi civilni komisar Emilio Grazioli, dr. Gregorij Rožman, škof ljubljanski, ter stolni dekan dr. Kimovec. Članek pravi:

V nedeljo dopoldne se je ljubljanski škof dr. Rožman v spremlju prelatu Nadraha, stolnega prošta in generalnega vikara, ter stolnega dekana dr. Kimovca podal na sedež Civilnega Komisarjata, da vrne obisk Komisarju Federale Emiliju Grazioliju.

Ob času ga sprejela polkovnik Piovani in posebni tajnik, ki sta ga spremljala v pisarno Civilnega Komisarja. Ob koncu je bila postavljena častna četa Kraljevih Karabinerjev.

Mag. dr. Rožman je sporočil Kr. Civilnemu Komisarju svoj pozdrav in pozdrav vseh duhovščine na slovenskem ozemlju, za katero od italijanskih čet, ter mu zagotovil popolno sodelovanje cerkvenih oblasti s fašistično Italijo v korist ljudstva.

Civilni Komisar se je zahvalil in se prisrčno razgovarjal s škofom, nakar sta govorila o raznih vprašanjih, ki se tičejo cerkve.

Prezvljeni je zapustil sedež Komisarjata, pozdravljen z istimi častniki kakor ob prihodu.

Priloga slika kaže škofa Rožmana, ki razglav koraka iz palače, na njem in ob strani pa stoji oborožena četa Mussolinijevih karabinerjev.

Sodelovanje s fašistično Italijo je pretreslo živce narodno zavedenih Slovencev. Posledica je bila odpor proti okupatorju in nastanek pomagacem in ustanovitve Osvobodilne fronte slovenskega naroda, v kateri najdemo pesnika Otona Župančiča, pisatelja F. S. Finžgarja, dr. Metoda Mikuža, bivšega škofjega arhivarja, Josipa Vidmarja in sploh ogromni del slovenskih intelektualcev, kulturnih delavcev, ljudskih voditeljev, kmetov, in v slovenske mladine.

Sodelovanje s fašistično Italijo se je nadaljevalo. Dne 16. februarja 1942 se je dogodilo sledeče:

Ljubljani se pri škofu dr. Gregoriju Rožmanu "sestanejo" osebnosti bivših strank (razen članov konzulte, župana itd.), ki so splošno zaničevani zaradi njihove politične korupcije, z namenom, da predlagajo italijanskim oblastem nekaj pogojev za sodelovanje z njimi:

odstranitev vseh članov konzulte in župana, dovoljenje za neposredno pobijanje komunizma (partizanov, OF) z zakonitim sredstvi.

dovoljenje za organiziranje mladine, ker so se pokazale orkestrirane vlade kot popolnoma neprimerne in ne poznajo slovenske psihologije (akt divizije Isonco 1/5/H z dne 17.-II.-792), da dejanjem so bili položeni temeljni Belgi gardi, zavezništva proti narodno osvobodilni vojski.

pravi nekateri, da škof ni sodeloval z Italijani proti svoji lastni naravi! Kaj pa z Nemci? Zgodba o proslavi Hitlerjevega rojstnega dne v Ljubljani je že poznana. Ravnotako je "Domobranska prisega". Isto glede blagoslovljanja nemških vojakov in belogardijske zastave. Sama propaganda, kričijo, ki bi radi oprali svoje izdajalsko delo s tem, da operejo tudi škofa Rožmana. No, pa poglejmo še malo nazaj. Ljubljana je bila osvobodjena 9. maja 1945. V torek 1. maja pa je "Slovenec" izšel na prvi strani sledeči oklic:

"Slovenci"

tem pozivom se obračam do onih slovenskih rojakov, ki so v veliki veličini časa in usodnost ure, ki bje našemu narodu, in pripravljeno, slediti svojemu nacionalnemu in krščanskemu dolžnosti ter stopiti v službo borcev za

BOGA. NAROD IN DOMOVINO

domobranstvo, ki se bori hrabro in uspešno, drži ramo ob ramo z nemškimi ter srbskimi in ruskimi narodnimi borci fronte domovine trdno v svojih rokah in jih bo zvesto, žilavo in uspešno držalo dalje.

Polno in srčno pa bi bilo, če bi svoje junake v njihovi častni vojski vendar težki in nevarni polni nalogi samo občudovali in jih tudi najodločnejše podprli. — Dosedanje uspehe naših domovinskih vojakov in zaščito, ki jo nudijo naši domovini in našemu narodu, ne le obdržati, marveč jih moramo še povečati in utrditi.

Škof Rožman svojim slovenskim zaveznikom proti italijanski vojski.

"Zato je potrebno, da najboljši in na žrtve najbolj pripravljeni sinovi slovenskega naroda vstopijo v vrste

SLOVENSKEGA DOMOBRA NSTVA

in mu dajo novih moči in sveže borbivosti.

"Ti najboljši, za borbo in napore najbolj sposobni sinovi našega naroda, ki so s polnim srcem vroče ljubili do naroda in domovine pripravljeni, če treba, položiti tudi svoje življenje na žrtveni svobode v odločilni bitki z morilskim, vseuničujočim boljševizmom, naj se javijo v Slovensko Domobranstvo!

"Prijavna mesta:

"V Ljubljani: Sprejemni urad Slovenskega Domobranstva, Pucinijska 2. V pokrajini: Vse domobranske postojanke.

ERWIN ROSENER, L. R.
SS-Obergruppenführer,
General der Waffen-SS un Polizei.
General: LEON RUPNIK, l. r.

Prezident in general inšpektor,
Slovenskega domobranstva.

"Če pogledamo nazaj na več kot poldrugetletni obstoj Slovenskega Domobranstva, moramo pred zgodovino in pred slehernim ugotoviti, da je Slovensko Domobranstvo vzkliklo iz vseh plasti slovenskega naroda ob najtežji uri njegove preizkušnje. Postalo je narodno gibanje, ki je izražalo z največjim povdankom narodno voljo odklanjati komunizem in njegove izrodke. Pripelo je na prapor vodila, katerim je ostalo zvesto od prvega dne: Bog, narod in domovina. Za te vzore so v službi domobranstva premnogi žrtvovali največ, kar so mogli dati za lepšo bodočnost domovine — svoje življenje.

"Zvesto svoji tradiciji stoji Slovensko domobranstvo tudi v teh časih trdno na braniku domovine in je pripravljeno pod vodstvom svojega ustanovitelja generala Leona Rupnika ramo ob ramo z vsemi nacionalnimi borci, ki se bore na naših tleh, braniti fronte naše domovine.

"Dolžnost slehernega poštenega Slovenca je, da podpre Slovensko domobranstvo v njegovi častni nalogi z vsemi silami. Zato so vsi na žrtve pripravljene sinovi slovenskega naroda pozvani, naj vstopijo v vrste Slovenskega domobranstva, da bo tako še bolj okrepljena domobranska borbenost v odločilni bitki z morilskim in vseuničujočim boljševizmom. Zato naj sleherni izmed vas steri to, kar mu narekuje zavedno slovensko srce in pošteno prepričanje."

Škof Rožman iskreno pozdravlja zločinca Rosenerja, ki je stotnik slovenskih falcev podpisal smrtno obsodbo.

Škof Rožman je sodeloval z Italijani. Priobčeni sliki sta dokaz, da je škof sodeloval tudi z Nemci. Kako prisrčno se smeje škof, ko sega v roko nemškemu generalu Rosenerju, kakor bi hotel reči: Hvala ti za tako dobro delo!

Avgusta 1946

SANS.

Glasovi iz naselbin

(Nadaljevanje z 2. strani.)

kanadskega slovenskega lista Edinosti Georga Matešiča. On je res prijazen mož in bil je zelo vesel našinega obiska.

Razkazal nam je uredništvo Edinosti in pokazal zanimive slike, katere je prejel iz Ljubljane. On je tudi prejel zlato zvezdo za svoje neumorno delo v korist stare domovine. To odlikovanje mu je podelil predsednik Jugoslavije Tito, s katerim sta se skupno bojevala v času civilne vojne v Španiji.

Tudi z Matešičem smo se pogovarjali o stari domovini, kajti on ima tam ženo in hčerko. Njegova hčerka je izobražena Slovenka in sedaj dela v Ljubljani. Sicer pa smo že večkrat čitali njene članke v Edinosti. Brat George Matešič, prav lepa hvala za izkazano prijaznost! Vprašal me je tudi, zakaj več ne pišem v časopise. Naj še omenim, da je urednik Matešič zelo dober govornik in vsi ga radi poslušajo na raznih shodih. Prav tisto nedeljo, 21. julija, je imelo društvo SNPJ piknik. Vrhnil se je 65 milj stran v bližini mesta Hamiltona.

Agnes Pasarich.

V vojvodini je dobilo zemljo nad 70.000 agrarnih interesentov

Zemljiški sklad v Vojvodini je že razdeljen med agrarne interese. Razdelitev je v glavnem zaključena po vseh okrožjih, razen v petrovgrajskem, kjer je opravljena polovica predvidenega posla. Do 26. maja je dobilo na področju Vojvodine zemljo 70.370 agrarnih interesentov od 88.221, kolikor jih je vseh skupaj, ostalih 17.850 agrarnih interesentov pa bo zemljo kmalu dobilo. Od tega števila odpade na petrovgrajsko okrožje 10.641. Do sedaj so razdelili 237.737 oralov.

Zemljiški sklad znaša skupaj 114.789 oralov. Zemljišče, katero bo ostalo po razdelitvi med agrarne interese, bodo uporabljali za graditev novih vasi. Za gradnjo novih vasi je v sušotškem okrožju predvideno 20.000 oralov, v petrovgrajskem 12.000, v novosadskem 7.500 in v pančevskem okrožju 3.000. (Tanjug).

NAROČNIKOM

Datum v oklepaju, na primer (Avg. 31. 1946), poleg vašega imena na naslovu pomeni, da vam je s tem datumom potekla naročnina. Ponovite jo pravočasno, da se vam list ne ustavi.

Vesti iz nove, prerrojene Slovenije in Jugoslavije

Bled je oživel

Ljubljana.—V soboto 8. maja so sprejeli obnovljeni hoteli na Bledu prvič po vojni goste. S tem dnem se je začela na Bledu tujska sezona. Na Bledu je spet živo in veselo. Po jezeru plavajo čolni, iznad vode doni smeh in vrisi kopalcev in vzvalovana gladina se iskri v soncu. S hotelov in s hiš plapolajo zastave gostom v pozdrav. Trgovine imajo nanovo prebarvana pročelja in skrbno urejene izlozbe. Goste pozdravlja lep slavolet z napisom: DOBRODOŠLI! Obrabi domačinov veselo žare. Življenje se vrača na Bled. Obnovljeni Bled postaja spet središče tujskega prometa v Jugoslaviji. Kot prvo izmed velikih letovišč je odprl vrata svojih hotelov gostom od vseh strani.

Velik uspeh obnove

V soboto je bil za Bled praznik. Toda še popoldne tik pred slavnostnimi prireditvami, s katerimi so odprli sezono, ko so se prihajali gostje, so vsi uslužbeni Tourist hotela in vsi Blejčani še mrzlično delali, da bi čim bolje uredili in okrasili Bled za sprejem gostov. Pometali so ulice, v hotelih je mladina pomagala pregrinjati mize in polagati tekače, dekleta so z zelenjem in z zastavicami krasila okna hiš. Inženir Jože Mesar, ki je vodil dela pri obnovi največjih blejskih hotelov, je nerazumno hodil od hotela do hotela. Toda vsi trije največji hoteli "Toplice", "Park-hotel" in hotel "Trst", bivši "Jeklar", so krasno obnovljeni. V njih se blešči okusna nova oprema. Pred mesecem dni so bili še vsi trije hoteli bolj podobni razvalinam kakor modernim letoviškim hotelom. Skoro povsod je manjkala oprava, stene so bile odrte in sprskane, posteljnina in drugo perilo odnesena. V "Park-hotelu" so manjkale celo kljuge. Edino v hotelu "Toplice" je ostalo pohištvo. Toda treba ga je bilo popraviti in očistiti. Drugod ga je bilo treba nabaviti nanovo, kot tudi velik del posteljnine in ostali inventar. Vse so morali temeljito posnažiti, poribati in očistiti. Vse prostore so tudi temeljito razkužili.

Uslužbeni državne tujskoprometne organizacije, ki je prevzela omenjene hotele in nekaj manjših, so se vrgli na delo s takšno vnetostjo, da so v enem mesecu napravili iz zanemarjenega in zapuščenega Bleda spet letovišče, ki nudi gostom vso udobno in modernega gostinstva. To je bil velik uspeh obnove. Uspeli pa so zato, ker so se vsi, od prvega do zadnjega uslužbenca zavedali, da je njihovo delo koristno za skupnost, pa tudi, da delajo obenem zase. Danes uslužbeni vedo, da bodo našli po svojem delu tudi samo počitek in oddih v teh gostiščih, ki niso več namenjena tenki plati starih letoviščarjev, ampak ljudem, ki delajo in ustvarjajo za skupnost, za delovne ljudi. Pri prenavljanju hotelov in zunanega lica letovišča pa je požrtvovalno pomagala tudi mladina z Bleda in iz okoliških vasi, zlasti pa iz Kranja.

Se vedno niso premagane težave

Vkljub temu, da je država, ki se zaveda važnosti tujskega prometa, ogromno žrtvovala za obnovo Bleda, pa še vedno niso premagane vse težave. Za enkrat so obnovljeni samo največji državni hoteli in gostinski obrati, mnogo drugi pa še vedno čakajo na obnovo. V obnovi je precej zaostal tudi privatni sektor gostinstva. Manjka mu podjetnosti in iznajdljivosti. Država bo pomagala tudi privatnim gostinskim obratom, da bodo čim prej lahko sprejeli goste. Vendar pa so nekateri že odprti za goste. Med največjimi sta hotela "Petran" in "Union". Kar se strokovnega gostinskega osebjata tiče, ga tudi še primanjkuje. Sedaj ga je dala na razpolago državna hotelska šola v Ljubljani. Tako je bilo možno s sodelovanjem in razumevanjem vseh činiteljev premagati prve težave.

Tov, Bratina Lojzka, ki vodi upravo "Tourist-hotela", je sama rojena Blejčanka in ima dolgoletne izkušnje v gostinstvu, stroki, zato dobro pozna vse težave in probleme, ki so zvezani z obnovo Bleda. Toda ona, kakor vsi njeni sodelavci, so polni optimizma. Vkljub temu, da se ves zadnji mesec delali skoraj noč in dan, da bi čimprej pripravili Bled za sprejem letoviščarjev, so veseli in polni načrtov in poguma. V kratkem bodo obnovili grad, ki je poškodovan, in očistili ter preuredili še več manjših gostinskih obratov. Po sezoni bodo odprli strokovno šolo za gostinsko osebje, da si sami izsolajo strokovnjake. Toda to so samo najbližji načrti. Mislijo pa še na druge, na vse večje. O teh bodo govorili, ko bodo dobili že bolj konkretne oblike. Skoro vsi uslužbeni so bivši partizani in aktivisti, zato pred njimi ni naloge, ki je ne bi izvršili, če je odvisna od njih iniciative, požrtvovalnosti in zavednosti.

Ko smo govorili, so mi povedali, da bo vila, v kateri je zdaj uprava "Tourist-hotela", že do 15. maja preurejena za goste.

"V pondeljek se selimo od tu, ker bo treba še vso vilo prepletkati in urediti," so rekli.

"Toda v pondeljek je že desetega. Pet dni pa je malo časa za takšno delo. To je pa še več kot ameriški tempo," sem rekel. Oni pa so se nasmehnili: "To je naš tempo."

Bled—kraj počitka za vse

Zvečer je bilo jezero v čast gostom razsvetljeno. Iz hotelov je odmevala godba. Domačini in gostje so se dobro počutili. Toda gostje so novi. Prihajajo iz drugega okolja. To razlozje daje mnoge žuljave roke in njihov naravni nastop. Sem so prišli na oddih od dela, prišli so iz tovarn in pisarn v vsej državi, kjer so delali tudi sami za obnovo in za skupnost. Nekdaj se ti ljudje niso dobro počutili na Bledu. Tam ni bilo mesta za njih. Danes pa tudi nje čakajo blejski hoteli. Tudi zanje je vsa lepota narave, srebrno valovanje jezera, jate ribic, ki se igrajo v modrozeleni vodi ob bregu, tačji pastirji, ki plečejo v soncu nad vodo in mir ter počitek v zeleni travi na bregu. To so si zaslužili.

O TRŽAŠKI UPRAVI

Pariz—ONA—Jugoslovanski krogi v Parizu trde, da so Američani predložili namestnikom zunanjih ministrov načrt, po katerem naj bi bil imenovan za Trst governor, ki bi imel polnomoč, da sam imenuje vse najvažnejše uradnike tržaške vlade.

Ti viri trde, da se bo Jugoslavija upirala vsaki taki odločitvi, ker bi nakopičila preveč oblasti v rokah governerja.

Predstavniki ameriške delegacije so izjavili, da ne vedo ničesar o tem predlogu.

Dr. Aleš Bebler je napisal brošuro, ki je bila razposlana različnim delegacijam, v kateri je objasnjeno jugoslovansko stališče glede statusa za "svobodno" ozemlje Trsta.

Dr. Bebler zida svojo tezo na dva glavna stebra—prvič, da mora ostati v rokah tržaškega ljudstva samega čim več samostojnosti in samovlade, in drugič, na to, kar mora biti po njegovem mnenju predpogoj za kvalifikacijo tržaških volilcev.

V svoji brošuri piše naslednje: "Svobodno tržaško ozemlje je treba organizirati na podlagi demokratičnih načel, ki se morajo izražati na ta način, da bo ljudstvo imelo pravico da izvaja samo—preko svojih izvoljenih predstavnikov—zakonodajno, upravno in sodno oblast. Vlado svobodnega tržaškega ozemlja bi morala biti sestavljena iz ključno iz državljanov ozemlja. Dr. Bebler predlaga, naj Jugoslavija imenuje governerja, toda večina opazovalcev je mnenja,

nja, da ta predlog ne more prodrati. Najbolj verjetno je, da bo imenovan governor iz ene nevtralnih dežel, ter da mu bosta pridana dva podpredsednika, Jugoslovani in Italijani.

Jugoslovani dalje predlagajo, naj ima governor pravico veta nad odloki krajevnne vlade. Ako ol potem tržaški parlament nastopi proti temu vetu, bi moral spor pred varnostni svet Zedinjenih narodov. Druga točka jugoslovanskih predlogov v omenjeni Beblerjevi brošuri je ta, da hočejo imenovati posebnega visokega komisarja, katerega bi namestili varnostni svet in ki bi bil postavljen nad governerja, ter bi imel pravico veta—spori med njim in governernjem pa bi morali pred varnostni svet Zedinjenih narodov. Dr. Bebler pravi, da bi postala končna oblast tako deljena, da bi največ svobode ostalo državljanom ozemlja samim.

Druga osnovna točka njegovih predlogov, ki se tiče volilne pravice, pa je nedvomno žarišče velikih bodočih bojev na konferenci. Dr. Bebler piše naslednje:

"Volilna pravica mora biti omejena na stare prebivalce Trsta, to je na ljudi, ki so prebivali v Trstu že pred prvo svetovno vojno, in na njihove potomce."

Jugoslavija namerava s tem seveda odtegniti pravo glasovanja onim, katere je Mussolini spravil v Trst, kjer je tako ustvaril italijansko številčno premoč. Jugoslavija zahteva, da njeni interesi v Trstu ne smejo trpeti radi "spoštovanja demokratičnega načela večine" v kraju, kjer je to večino ustvaril fašistični režim.

Dr. Bebler zaključuje svojo brošuro z izjavo, da bi utegnili Jugoslavija na podlagi takih in nekaterih drugih demokratičnih namstev sprejeti predlog za svobodno tržaško ozemlje. Bodoča jugoslovanska politika je orisana v zaključnem odstavku, kjer pravi pisec, da je "Trst po svojih interesih, po razlogih pomeni in po svoji zemljepisni legi nerazdružljivo povezan z Jugoslavijo, ter da mora v zadnji analizi status zagotoviti združenje Trsta z Jugoslavijo."

Dečki, ki prenašajo pismo v dokumente kongresnikov, se veselijo zaključitve kongresa pred njo šbornico v Washingtonu, D. C., ampak ljudstvo se ne more veseliti klavrnemu "rekordu" reakcionarnega kongresa.

MRTVA SRCA

Povest
SPISAL DR. IVAN TAVČAR

(Nadaljevanje)

Ta četvorica se je oglašila torej v dan pred dvojno poroko na Nižavi. Orožje je zvenketal in ostroge so brenčale po hodniku kakor v kaki vojašnici! Napravljali so krika in hrupa, da ga ponižni dvorec poprej morda še nikdar toliko ni čul! Posebno Viktor, ki je sam sebi v novi uniformi neizmerno bil po volji, je kričal kakor besen, ker je živel v veri, da se pravega vojaka vojaški značaj razodeva v glasni in kričavi govorici.

Popoldne okoli treh so se umaknili iz druge družbe in napravili svoje taborišče v stranski, oddaljeni sobi. Dasi že silno pijani, so pričeli v tej sobi piti iznova. Prazne steklenice so metali v steno, skozi okno, da je razbito steklo zvenketal, kar jim je posebno dobro delo, ali pa po tleh, kamor se je komu zljubilo! Bil je še velik dan, vendar navzlic temu so jim gorele sveče! Da bi dejanski pokazali, kako nepotrebnost orodje so stoli in mize, so polegali po tleh, po podnicah in ležali krog polnih steklenic kakor nekdanji Rimljani krog svojih skled. Uganjali so raznovrstne neslanosti, ki jih pameten in trezen človek ne uganja! Ali ti so živeli v zavesti, da se nebeško kratkočasijo in da se nosijo kakor bogovi, ko so srebal nektar na olimpskih vrhovih!

Končno pa je moralo tudi to brezmejno pijančevanje zaradi enakoličnosti biti dolgočasno! Prvi se je pričel dolgočasiti baron Krušič.

"Veste kaj," je izpregovoril, "tole pijančevanje je sicer pametno!" Tu je odrinil viteza Lanskoga dolge noge, ki mu jih je bil ta lahko-dušno položil na trebuh. "Ti si dolgočasna zverina, Lanski!"

"Silno dolgočasna!" je dostavil Welser zaspno, "in prsti me srbe, da bi te s palašem usekal krog pijanih ušes!"

Lanski je potrpežljivo molčal in junaško pil. "Če se dobro premisli," se je oglašil zopet baron, "je stvar vedno ena in tista!"

"Ena in tista," mrmra Lanski, "in šampanjca je tudi že preveč!"

"Molči no!" ga zavrne Welser, "šampanjca nima človek nikdar preveč! Vsa pošten človek ne! Ti Lanski, ti pa si preklicana sirota!"

Takoj je vitez obmolnil, ker se je bal, da bi ga sicer ne izpehali iz družbe.

"Nečesa vendar nimamo, nečesa nimamo!" tarna Krušič. "Potrebne soli nimamo!"

"Česa nimamo?" vpraša Lanski ponizno.

"Vraga, ali ne čuješ? potrebne soli nimamo!" kriči Welser nanj ter dostavi trudno: "Vse na tem človeku me jezi!"

"Res je, soli ni!" nadaljuje Krušič. "Nekaj šale mora imeti vsak človek. Ali naj ves čas tega Lanskoga uživam? Tako bedast vendar še nisem!"

Lanski je molčal in pil.

"Izmislil si kaj, Krušič!" prosi Viktor. "Nesrečen bi bil, če bi se pri meni dolgočasil tako izborni prijatelj!"

"Jaz bi že nekaj jedel!" odgovori baron in vrže steklenico tako ročno proti stropu, da je nazaj padli priletela Lanskemu na dolge noge.

"Govori! govori!" sili Malec.

Predlog moj je tale. Ponizno sedemo k mizi, odpremo vrata ter čakamo, kdo pride prvi

po hodniku. Kdor pride prvi, nam pade v plen in malo se pošalimo z njimi!"

"Izvrstno!" kriči vsa družba.

"Pridi, kdor hoti, naš bo!" se dere Welser.

"In če rodni oče moj!" pritrdi Malec. "Lepa šala bo!"

"Urá!" vpijejo vsi.

Takoj vstanejo, postavijo mizo na prejšnje mesto, sedijo k njej ter jo obložijo s polnimi steklenicami in kupami. Tudi sveče pogase in vrata na hodnik odpro na stežaj. Potem sede mirno in pazljivo poslušajo. Ali na hodniku se ni začelo ničesar.

"Vraga, nikogar ne bo!" se zatogoti Krušič.

"Kje li tiči vse? Če pride ženska, prosta ji pot! To se ve, in med pošteniaki tega posebej naglašati ni treba.

"To se ve, to se ve!" godrnja pijani vitez Lanski.

"Da bi Satan le starega Sodarja privlekel," izpregovori zaspani grof Welser, "to bi bila pečenka za naš lonček! Strela nanj! Ta si volasi ženini mi je neprijeten, skoraj še bolj od tebe, Lanski, ki si vendar tako dolgočasna puščoba!"

"Veseli bodimo, prijatelji!" odgovori vitez pohlevno. "Čemu me zbadaš venomer, Welser, saj sem vendar dobra duša, ali ne, Malec?"

"Molčite!" zasepeta Krušič, "nekdo prihaja!"

Zdajci se začujejo na hodniku koraki. Nekdo je počasi prihajal. Veselji se v sobi se skoraj sopsti ne upajo. Krušiču se je zablistalo oko, kvišku se je sklonil, da bi bil takoj pripravljen, če bi oni na hodniku hotel pobegniti. Kakor rečeno, nekdo je počasi prihajal in ko je trdo stopal po tlaku, je odmevalo od sten. Časih je postal in tedaj se je vselej čulo, da je govoril sam s seboj. Senci enak je prilezel po hodniku—Filip Tekstor! V mislih je prikorakal.

Ali pri vratih nehoti obstane in dvigne temni svoj obraz proti pijani družbi. Spoznavši jo, hoče hitro oditi; a že ga je tiščal baron Krušič za roko in ga rahlo prisilil, da je moral prav v sobo.

"Kam hočete, prijatelj?" kriči baron radostno. "Da bi vi znali, kako težko smo vas pričakovali, na kolenih bi nas prosili odpuščanja, da ste pred našo izborno prijazno družbo hoteli pobegniti!"

Grof Welser pripravi stol, reče: "Dajmo mu stol, da sede ljubi prijatelj naš. In kako je bled ta revček! Umakni se, Lanski! Povsod te je preveč, prokljana duša!"

Lanski se mrmraje odmakne. Welser pa se obrne z največjo vljudnostjo k Filipu: "Sedite, prijatelj, sedite! Verujte mi, da se zelo veselimo, ker vas zopet vidim! Baron Krušič ni lagal, prav res, prav težko smo vas pričakovali. Ali vi ste hoteli pete pobrusiti! To ni bilo lepo! In prepričan sem, da nas boste še na kolenih prosili odpuščanja. To je bila tvoja ideja, Krušič, a jaz jo potrdim! O tem pozneje! In na golih kolenih, rečem vam! Na častno besedo, še danes hočem videti gola kolena vaš! Grof Welser še ni kmalu toliko govoril, zategadelj bodite uverjeni, pošteniaki bledi, da se bo zgodilo, kar je govoril! Za sedaj pa mu dajmo piti!"

(Dolje prihodnjiki.)

Bele ceste

Ferdo Godina

Jutro krog Cerknega, Porezna in Novakov je bilo res spomladansko. Dan je bil februarški tisoč devet sto štiri in štirideset. Pomlad je tu vedno prispele od Jadranskega morja, od Trsta, zmerom prej kakor k nam do Ljubljane. Vse v bolnišnici "Franji" je tisto jutro oživel. In ne moglo toliko zaradi sonca, kajti tu so že primorsko sonce uživali že dve leti.—Niti duh po prebujajoči se zemlji niti popki po drevesu jih to jutro ni toliko vznemirjalo, kakor neizmerne bele ceste, po katerih so potovale eskadrile ameriških trdnjav.

In tistih nekaj bolnikov, ki je sedelo na stopnicah pred "Franjo", je strmel močve v nebo. Mogoče so strmeli nad silo človeške duha, kajti čisto gori pri soncu so človeška bitja, na dnu morja so človeška bitja, tu v zemlji tudi okrog "Franje" so ljudje in vsi čakajo na eno: na svobodo.

Bolniki gledajo v nebo. Vedno več cest nastaja od Trsta preko Cerknega in Novakov proti Avstriji in Madžarski. Trdnjave so spokojne v zraku in zdi se kakor da med seboj kramljajo. Nove in nove eskadrile, nove in nove bele ceste.

Neki bolnik v baraki kriči. Rad bi šel na sonce, da bi videl,

kaj se godi v zraku, kajti ves gozd je poln brnenja. Toda oni jedijo na pobočju pred bolnišnico, gledajo v nebo in se ne ganejo. Milan, ki si je pogladil črne lase nazaj, postane pozoren. Po kaže proti vzhodu.

"Tam, tam na desnem krilu spet eskadrija! Madona, morje je tega. — Avstrijo bo danes hudič vzel, glavo stavim."

Janež, ki je ležal vznak in držal roke pod glavo, je nekaj brundal. Najbrž je kiel Avstrijo in Nemčijo. Gori na nebu prav nad Novaki pa je nastal nemir. Ranjenci, ki so bili ležanja navajeni, so vedeli, da nekaj ni v redu. Lepo urejena eskadrija se je začela trgati. Zadržna trdnjava se je celo ločila od skupine. Takrat pa se oglašijo v zraku mitraljezi. Krogle so začele padati po hribu. V "Franji" so se vznemirili. Nekdo kriči, naj nesejo bolnike pod zemljo; v kuhinji se je prevrnil lonček. Samo na skupino napol okrevanih bolnikov pred "Franjo" se nihče ne zmeni. Ti se tudi niso ganili z mesta. Vsa je amo napenjal oči, kje bo v zraku opazil Nemca. Da, tam so! Krožijo z naglico, oddaljujejo se in spet približujejo.

Trdnjava je zaostala in se počasi obrača. Išče Nemcev po nebu, ki so hitri kakor strele. Zasilijo se spet rafali. Potem se oglašajo v zraku top. Videla se je eksplozija ob trdnjavi.

"Amerikanci so sprejeli borbo, fantje!" tuli Milan v zrak.

Spet se oglašijo top, bolniki pa v smeh. — Veselje jim je žarelo na obrazu.

Nebo so neprenehoma polnili rafali in močne kratke eksplozije. Zdelo se je, da so se sile sveta prebudile iz sna. Vse nebo se je spremenilo v pravi pekel, le bele ceste so peljale tam od Jadranskega morja preko Trsta in Cerknega proti Avstriji.

Bolnikom se je zdelo, da je trdnjava zmagala. Lovcev ni bilo nikjer in trdnjava je iskala sledi za eskadrijo. Zdelo se je vsaj tako. Toda lovca se pojavlja kdo ve od kod in borba se spet začne. Kmalu pa se trdnjava nagne in prične puščati za seboj gost dim.

"Zadeta," je šlo po bolnišnici. In vsi so v en glas zakričali: "Padalci!"

Silno visoko se je ob strmo-glavljenem letalu pojavilo pet belih pik. Da, to so bili padalci. Čisto nad "Franjo" so pike postajale vedno večje in se bližale bolnišnici. Nemška lovca sta krožila okrog njih, ko se je že trdnjava zrušila nekje med hribi, in jih obstreljevala. Toda velike plahite v zraku so se epakomerno majale in bližale zemlji.

Bolniška četa je bila takoj z mitraljezom pripravljena na pomoč. — Zdelo se je, da bodo

padli naravnost v "Franjo". Toda veter jih je počasi nosil v levo proti polju. Le eden, ki je padal hitreje od drugih, bo padel bližje. Bolniki, ki so bili pred "Franjo", so bili na nogah. Janež je tekel skoraj po eni nogi proti smeri, kjer je padel Amerikanec.

"Nazaj!" je vpil komandir za njim.

Toda za to se ni nihče zmenil. Milan, ki je tekel za Janežom, se držal za rano na trebuhu, je kričal komandirju: "Mi gremo po tega, vi pa dajte one, ki bodo padli na polje." Kdo bi jih ustavil, zdaj, ko jih je spet prišlo.

Janež je že skoraj obnemogel, ko so lezli v hrib. Sedel je, držal je nogo stegneno in dihal. Tudi Milan, ki je rinil za njim, se je ves upehan držal za trebuh. Toda šel je kar naprej, ker je šlo za to, kdo bo prej pri Amerikanecu.

Milan se ozira okrog, toda nikjer nikogar. Tudi na nebu ni bilo razen belih cest ničesar. Pa stoji je moral neke v bližini, to je bilo gotovo. Res ga zagleda. Vsa smreka je bila pokrita z belo svilno in pod njo, na drevesu je sedel Amerikanec z revolverjem v roki. Nezaupljivo je gledal Milana in pripravljen čakal. Milan pa je šel pod drevo, mu mahal z rokami in dopovedoval, da naj zleze z drevesa. Tudi Amerikanec je govoril, toda nista se mogla sporazumeti in Milanu je padlo takrat v glavo. — Zavpil je Amerikanecu med veje:

"Tito."

Amerikanec se je razjasnil obraz. Odpeljal si je z naglico vrvi, stopal je potem od veje do veje in se spustil po deblu na zemljo. Milan in Amerikanec sta se brez vseh ceremonij objela. Govorila sta si in si kazala, toda nista se popolnoma nič razumela. Mladji Amerikanec je hotel imeti rdečo zvezdo in v zameno je ponudil Milanu dozo. Odpri jo je in pokazal v dozi gravirano žensko ime. Potem je položil roko na srce. To je pomnilo, da mu poklanja svoj najdražji spomin, darila svojega dekleta. Oba fanta sta imela solze v očeh. In ne da bi se kaj govorila, sta si zamenjala pištole.

Sele nato je prikrevsal Janež in ostala vojska iz bolnišnice. Ker je znal Amerikanec tudi francosko, so se fantje sporazumeli. Amerikanec je bil poročnik Charles Remlinger, doma iz Chicaga. Bil je študent tehnike. Dolgo so sedeli tako in govorili, kajti Amerikanec je bil bister fant in po svojem značaju izredno mehak. Zagledal se je gori k belim cestam, ki so nepremično stale na nebu in s katerih je tako srečno pristal na naši zemlji. Neke melanholija je navdala pri vsem tem poročnika Remlingerja. Milan, kakor da bi mu bral misli, mu je rekel v francosčini: "Tito je edini ključ do naše zemlje, ali ne, poročnik Remlinger?"

"Da, komisar Milan, Tito je edini ključ za tiste, ki hočejo k

Vrhnja plast

"Da, gospa Herringbonova, ta vročina tudi mene popolnoma izčrpa."

vam ali iz neba ali po zemlji ali po morju; mi padalci to dobro vemo in ves svet to ve." Ko je Milan povedal tovarišem, kaj je rekel Amerikanec, so utihnili. Tito? Da, Tito so naše gore, Tito je naše morje in Tito je naše nebo, po katerem vodijo bele ceste. Čez dve, tri ure pridele v hrib zaščitna četa še s tremi Amerikanci. Vsi so bili sijočih obrazov. Komandir je povedal, da je naša zaseda udarila na Nemce prav takrat, ko so pokopavali Amerikanca, ki je še v zraku do

Razni mali oglasi

GIRLS - WOMEN

EARN GOOD MONEY

WHILE LEARNING

48 Hour Week
Time and a Half for Overtime
Modern Factory - Cafeteria
Congenial Surroundings
You Will Like It Here

UARCO Inc.

5000 S. California Ave.

WANTED

WOMEN

or

GIRLS

Days or Evenings

Full time

light work

Apply at:

1800 So. Homan Ave.

Slovene Records

10-inch records 79c COD, plus postage

B-001 Ringelšpil, polka

Vesela vdova, polka

B-002 Zidana Marela, polka

Zeleni hribi, valček

C-411 Priljubljenja polka

Po polj sva se sprajajala, val.

C-1120 Beer Barrel polka

Helena polka — Emilia polka

Sula's Musette Orchestra

V-23025 Po jezuru bliz Triglava

Oh, oh ura že bje

V-23026 Jurij Benko vzeml Lenko

Pobit nen star šele 18 let

V-23027 Pa kaj to mora biti

Mene pa glava boli

V-23028 Milnar, narod, pesem

Vsi so prihajali

12-in. records \$1.25 COD, plus postage

V-73091 Zlata poroka, Del. 1.

V-73092 Zlata poroka, Del. 2.

V-73093 Kadra imajo vsi Jožeti god

Botrinja, Christening party

"Adria" in Hojter Trio

Write for free catalogue of all new

SLOVENE RECORDINGS

to

PALANDECH'S

536 S. Clark Street, Chicago 5, Ill.

DOPIŠNIKOM IN ČLANOM

JEDNOTE

Kadar pišete Prosveto ali v glavni urad SNPJ, ne pozabite v naslovu napraviti poštno številko 23 za besedo "Chicago". Na kuverti vseh zaplato: Chicago 23, Ill. To bo olajšalo delo na štakaški pošti, nam pa pospešilo dostavljanje pošte.

bil rafal po vsem telesu. Toda časa ni bilo več za razgovor, kajti najbrž že blizu iščejo padalcev. Amerikanci so morali s patrolo naprej k zavezniški misiji pri našem korpusu, bolniki pa so morali nazaj v bolnišnico, da jih ne bi tu zalotili Nemci. In ko sta si poročnik Remlinger in Milan stisnila roko, sta si pogledala zadnjič v oči.

"Komisar Milan, mi boste pisali, ko bo vojne konec, moje ime si dobro zapomnite, poročnik Charles Remlinger, študent tehnike."

"Zelo rad."

"In če bom moral drugič pristati, komisar Milan, mi boste zopet prišli naproti."

"Bom, zelo rad; samo najbrž drugod, kajti moj trebuh je že precej zaceljen."

"In naš ključ za spoznavanje bo zopet — Tito."

"Povsem naravno, poročnik Remlinger."

Razni mali oglasi

FACTORY HELP

Light Work—Good pay & overtime

ALONZI FURNITURE CO.

1832 Hubbard

CUPOLA TENDERS

EXPERIENCED

Continuous Pouring Operation

Clean Modern Grey Iron Foundry

HURLEY MACHINE

CO.

2125 S. 54th Ave.

CICERO, ILL.

Employment office open Monday

through Friday 8 to 4:30 PM.

Saturday until 1 PM.

GIRLS

For punch press and kick press

No experience necessary

Safe jobs, good pay

Varied work

48 hours week

Time and half over 40 hours

Western Name Plate

4638 W. Huron St.

WANTED WOMEN

No experience necessary

on all 3 shifts in Molding Dept. Also

girls for full or part time for pack-

ing and assembling plastic parts.

All night work. No lifting required.

Very pleasant surrounding. Good

starting pay. Come in and arrange

to work a few hours a day for that

extra vacation money. Apply:

AMERICAN MOLD PRODUCTS

1644 N. Honore St.

UPHOLSTERERS

and

FINISHERS

Steady work all year round

High rate of pay

and many other benefits

Apply immediately:

YORKTOWN SHOP

150 S. First Street

Highland Park, Ill.

or phone Highland Park 4086

NAROČITE SI DNEVNIK PROSVETA

Po sklepu 12. redne konvencije se lahko naroči na list Prosveto

prišteje eden, dva, tri, štiri ali pet članov iz ene družine k eni nar-

ni. List Prosveta stane za vse enako, za člane ali nečlane \$2.00

eno letno naročnino. Ker pa člani še plačujejo pri assessment \$1.20

tednik, se jim to prišteje k naročnini. Torej sedaj ni vroka, re-

da je list predrag za člane SNPJ. List Prosveta je vsa lastnina

gotovo je v vsaki družini nekdo, ki bi rad čital list vsak dan.

Pojasnili: Vselej kakor hitro kateri teh članov preneha biti čl

SNPJ, ali če se preseli proč od družine in bo zahteval sam svoj čl

tednik, bode moral tisti član iz dotične družine, ki je tako skup

naročena na dnevnik Prosveto, to takoj naznaniti upravništvu list

in obenem doplačati dotično vsoto listu Prosveta. Ako tega n

stori, tedaj mora upravništvo znižati datum za to vsoto naročnik

Cena listu Prosveta je: